

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ КАФЕДРАСЫ**

Факультеттің Ғылыми Кеңес мәжілісінде

Бекітілді

Факультет деканы

Б.Б. Мейрбаев

№ 11 хаттама 26.06.2025 ж.

«6B02202-ФИЛОСОФИЯ» 3курс студенттеріне арналған «**Онтология және
метафизика**» пәні бойынша

ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

5 кредит, 3 курс, қазақ бөлімі, көктемгі семестр

Алматы, 2026

ПӘН БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫН
дайындаған филос.ғ.д. философия кафедрасының аға оқытушысы Аташ Б.М.

Кафедра мәжілісінде қаралып, ұсынылды.

« 26 » 06 2025 ж., хаттама № 21

Кафедра меңгерушісі _____ Құранбек Ә.А.

Кіріспе

Пән бойынша қорытынды емтихан түрі – жазбаша (offline). Емтихан сұрақтары пән бойынша оқытылған дәріс, семинар және БӨЖ тапсырмаларының барысында құрастырылады. Емтиханға дайындық барысында курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминология мен әдістерді де қайталау қажет.

Емтихан өткізу ерекшеліктері: емтихан барысында студент емтихан сұрақтарына белгіленген кестеге сәйкес, жазбаша жазып жауап береді. Жоғары ажыратымдылықтағы бейнекамералары бар және дыбыс жазылатын аудиториялар мен дәріс залдарында offline режимінде өтеді.

Пәннің мақсаты. Онтология және метафизика идеяларын философияның негізгі мәселесі ретінде зерттеу, ХХІ ғасыр басындағы қоғамдағы өзекті мәселелер хақында өзіндік ойларын саралап, философиялық деңгейде жүйелей білу; Проблемалар бойынша тарихи-философиялық әдебиеттермен өз бетінше жұмыс жасай білу.

Оқыту нәтижелері:

Курсты оқу нәтижесі бойынша студент қабілетті болады:

– Дүниетанымды философиялық ойлаудың ерекшелігін түсіну негізінде қалыптасқан табиғи және әлеуметтік әлемді философиялық зерттеудің нәтижесі ретінде негіздеу;

- Философиялық емес ғылыми дүниетанымның мазмұнын мен ерекшеліктерін түсіндіру;

- Ақпараттық желілердегі ғылыми бағдарлардың форматтаына қосылуды үйрену арқылы, цифрлық қоғамдағы мәдениеттің жаңа жүйесін жасау;

- Ғылыми таным аясындағы техносфера саласында философиялық пайымдаудың библиографиялық түзілімін құрастыру т.б.

- **Емтиханды өткізу формасы**

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША.

Жазбаша емтихан тапсыру процесі емтихан билетін автоматты түрде құруды қамтиды. Білім алушыға мәтінді берілген сұрақтар бойынша жазбаша жауап қалыптастыру қажет.

Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді.

Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Бірінші блокқа оқыту объектісін білу мен түсінуді бағалайтын когнитивті (білімділік) құзыреттілік сұрақтары енеді. Бұл студенттердің оқыту аймағындағы алдыңғы қатарлы білімді түсіну мен білімін көрсету қабілетін қамтиды.

Екінші блокқа ақпаратты қолдану және талдау іскерлігін бағалайтын функционалдық құзыреттілікті анықтайтын сұрақтар кіреді. Бұл студенттердің зерттеу аймағындағы дәлелдерді қалыптастыру мен негіздеу және мәселелерді шешу арқылы өз білімін қолдана білуі және түсінуін қарастырады.

Үшінші блокқа ақпаратты синтездеу және бағалау іскерлігін анықтайтын жүйелік құзыреттілік мәселелері кіреді. Мұнда студенттердің пікірлерді дәлелдеу, эссе жазу, шығарма жазу қабілеттері бағаланады.

Пән бойынша қорытынды емтихан 15 апталық оқытудан кейін жүргізіледі. Емтихан түрі – жазбаша.

Емтихан тапсыруға дайындалу үшін емтихан тақырыптарының тізбесі.

1	1 Тақырып. Болмыс ұғымы мен оның мәні
2	2 Тақырып Материя және оның негізгі сипаты. Субстанция мәселесі. Материяның атрибуттары мен өмір сүру формалары
3	3 Тақырып. Диалектика ілімі және оның категориялары мен заңдары
4	4 Тақырып. Табиғат болмысы мен өмір – онтологиялық байыптаудың пәні
5	5 Тақырып. Адам болмысы – онтологияның негізгі мәселесі
6	6 Тақырып. Әлем болмысы және оның жаратылуы мәселесі. Виртуальді әлем
7	7 Тақырып. Бейболмыс мәселесі – онтологияның негізгі тұғыры
8	8 Тақырып. Онтология түсінігінің сыналуы мен терістелуі. ХХІ ғасырдағы жаңа онтология
9	9 Тақырып. Метафизика проблемасы және метафизика туралы ойдың даму тарихы
10	10 Тақырып. Метафизиканың формалары: индуктивті, спекуляциялық, прескрептивті т.б. метафизика
11	11 Тақырып.. Метафизика – мистика, оккультизм, миф, схоластика, софистика
12	12 Тақырып Идеализм, материализм, дуализмнің тарихи түрлері және қазіргі заманғы көптүрлілік
13	13 Тақырып.. Позитивизм, неопозитивизм, постмодернизмнің метафизиканы сынауы және л метафизикалық мәселелер
14	14-15 Тақырып. Метафизика және қазіргі кездегі ғылым. Бейсызықтық физика және метафизикал

Әдебиеттер

1. Асқар Л.Ә., Аташ Б.М. Онтология және гносеология. -Алматы, 2021
2. Энтони Кенни.Батыс философиясының жаңа тарихы, 1-том, Антика философиясы. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019 жыл. – 408 б.
3. Эмерих Корет. Основы Метафизики. Перевод В. Терлецкого Киев: "Тандем", 1998 Emerich Coreth. Grundriss der Metaphysik. Innsbruck-Wien: Tyrolia-Verlag, 1994
4. Хайдеггер М. Введение в метафизику.-Спб: Высшая религиозно-философская школа, 1998.-299с.
5. Рене Генон. Человек и его осуществление согласно веданте. Восточная метафизика.-М.: РНПЦ, Беловодье, 2004.-206с.
6. А. Ержанова, Б. Нуржанов. Культура, коммуникации, медиа. – А.,2010
7. С. Мырзалы Философия. – Алматы, 2022.

Интернет материалдары:

Лекции проф. Авенира Ивановича Уёмова

- «Единая коллекция цифровых образовательных ресурсов» <http://school-collection.edu.ru/>
- Библиотека сайта philosophy.ru: <http://www.philosophy.ru/>
- Библиотека философского факультета МГУ: <http://philos.msu.ru/>
- «Открытый университет Казахстана» - <https://open.kz>.

БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

ВАК/МАГ/ДОС СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
		90–100% (27-30 балл)	70–89% (21-26 балл)	50–69% (15-20 балл)	25–49% (8-14 балл)	0–24% (0-7 балл)
1 сұрақ 30 балл	Курс теориясы мен тұжырымдамаларын білу және түсіну	«Өте жақсы» деген баға сұрақтың жан-жақты түсіндірмесі, әрбір қорытынды мен мәлімдеме үшін егжейтегжейлі дәлелі бар, логикалық түрде құрастырылған және әзірленген тақырыптардан мысалдармен расталған жауап үшін қойылады.	«Жақсы» деген баға сұрақтың толық, бірақ толық емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған аргументтерін қамтитын және материалды беру логикасы мен реттілігін бұзуға мүмкіндік беретін жауапқа қойылады. Жауапта стильдік қателер мен терминдерді дұрыс қолданбауы кедергі келтірмейді.	«Қанағаттанарлық» бағасы билетте ұсынылған сұрақтарды толық қамтымаған, негізгі ойларды үстірт дәлелдейтін, баяндаудағы композициялық теңгерімсіздіктерге, материалды баяндау логикасы мен реттілігін бұзуға жол берген жауапқа қойылады. Әзірленген жазбаларынан мысалдармен теориялық ойлары кәрсетілмейді.	Қойылған сұрақтарды дұрыс қамтымау, қате дәлелдеу, фактілік және сәздік қателер, дұрыс емес қорытындыны болжау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу...; Қорытынды бақылауды әткізу ережесін бұзу.
2 сұрақ 30 балл	Тандалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап беру, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шешу;	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, толық емес, курстың практикалық мәселелерін толық шешпей қойылған сұраққа дәлелді жауап беру; курс бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыз пайдалану;	Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткілікті ойластырылмаған жауап жоспары; тапсырмаларды шеше алмау, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктердің	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және нәтиже жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
		90–100% (36-40 балл)	70–89% (35-28 балл)	50–69% (27-20 балл)	25–49% (19-10 балл)	0–24% (0-9 балл)
3 сұрақ 40 балл	Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі	Ғылыми ұстанымды және қолданылған әдістеме мен технологияны дәйекті, қисынды және дұрыс негіздеу, сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау, жалпы дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуға 1-2 дәлсіздікке жол беріледі (+графикалық деректер арқылы негіздеу нәтижелерін визуализациялау).	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жақсы жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер бар, сонымен қатар практикалық шешімнің нәтижелерін әндеуде дәлдік жоқ	Тапсырма әрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін ең көбі-100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 30 балл, екінші сұраққа-30 балл, үшінші сұраққа - 40 балл.